

Bezdůvodné obohacení

V případě prodlení prodávajícího se splněním závazku uzavřít budoucí kupní smlouvu, sjednaného ve smlouvě o smlouvě budoucí, nedochází bez dalšího na straně prodávajícího k bezdůvodnému obohacení na úkor kupujícího, kdy toto by bylo představováno výši úroků, jež by jinak byl prodávající povinen platit bance po dobu svého prodlení z úvěru poskytnutého v rozsahu, ve kterém podle ujednání ve smlouvě o smlouvě budoucí kupující zaplatil prodávajícímu zálohu na kupní cenu, se kterou prodávající disponoval po celou dobu svého prodlení.

V případě prodlení prodávajícího se splněním závazku uzavřít budoucí kupní smlouvu, sjednaného ve smlouvě o smlouvě budoucí, nedochází bez dalšího na straně prodávajícího k bezdůvodnému obohacení na úkor kupujícího, kdy toto by bylo představováno výši úroků, jež by jinak byl prodávající povinen platit bance po dobu svého prodlení z úvěru poskytnutého v rozsahu, ve kterém podle ujednání ve smlouvě o smlouvě budoucí kupující zaplatil prodávajícímu zálohu na kupní cenu, se kterou prodávající disponoval po celou dobu svého prodlení.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 11.12.2002, sp.zn. 29 Odo 426/2002)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v právní věci žalobkyně S. s.r.o., zastoupené, advokátem, proti žalované I. R., s.r.o., zastoupené, pod adresou: I. R. a. s. , o zaplacení 239.260,80 Kč, vedené u Městského soudu v Praze pod sp. zn. 53 Cm 391/99, o dovolání žalobkyně proti rozsudku Vrchního soudu v Praze ze dne 29. listopadu 2000, č.j.11 Cmo 300/2000-29, tak, že dovolání zamítl.

Z odůvodnění :

Vrchní soud v Praze shora označeným rozsudkem potvrdil rozsudek Krajského obchodního soudu v Praze ze dne 25. dubna 2000, č.j. 53 Cm 391/99-16, v odvoláním napadených výrocích III. a IV., kterými byla žaloba na zaplacení částky 239.260,80 Kč zamítnuta a žalované nebyla přiznána náhrada nákladů řízení (výrok I.), dále rozhodl o nákladech odvolacího řízení (výrok II.) a proti svému rozsudku připustil dovolání (výrok III.).

Soud prvního stupně zamítl žalobu o zaplacení částky 239.260,80 Kč z titulu bezdůvodného obohacení vzniklého podle tvrzení žalobkyně na straně žalované tím, že disponovala s finančními prostředky poskytnutými žalobkyní za zhotovované stavební dílo - byt, po dobu, po kterou byla žalovaná v prodlení s předáním bytu a s uzavřením kupní smlouvy na předmětný byt, neboť dospěl k závěru, že opožděným uzavřením kupní smlouvy k bezdůvodnému obohacení žalované nedošlo. Podle soudu prvního stupně byla žalobkyni újma, která jí vznikla nedodržením uvedeného závazku žalované, nahrazena podle smluvního ujednání (článek VII. bod 2.) ve formě smluvní pokuty, což vylučuje, když to nebylo výslovně mezi účastníky dohodnuto, jiné její nároky na další náhradu za prodlení žalované. Žalobkyně také podle názoru soudu nevyužila sjednané možnosti odstoupit od smlouvy (článek VII. bod 1.) pro prodlení žalované s plněním povinnosti k uzavření kupní smlouvy.

Odvolací soud se ztotožnil se skutkovými zjištěními, jakož i s právním posouzením věci soudem prvního stupně, kterému nevytkl žádné pochybení. Dospěl k závěru, že se v posuzovaném případě nejedná o žádný ze čtyř typů bezdůvodného obohacení upravených v § 451 odst. 2 občanského zákoníku (dále jen „obč.zák.“) jako majetkový prospěch získaný: 1. plněním bez právního důvodu nebo 2. plněním z neplatného právního úkonu či 3. plněním z právního důvodu, který odpadl, jakož i 4. z nepoctivých zdrojů. Podle odvolacího soudu nepřichází v úvahu ani skutková podstata podle § 454 obč. zák., protože žalobkyně za žalovanou neplnila nic, co by po právu měla plnit žalovaná. Žalobkyně žalované plnila, tj. zaplatila jí zálohu na kupní cenu na základě jejich vzájemné smlouvy, kterou žalobkyně nezpochybnila, neodstoupila od ní, ač jí to smlouva umožňovala, a souhlasila, aby na ni byla započtena smluvní pokuta žalované. Z těchto důvodů si také žalovaná po právu ponechávala v držení dohodnutou zálohu na kupní cenu, neboť tak činila na základě vzájemně uzavřené smlouvy a žalobkyně se nedomáhala jejího vrácení, avšak naopak trvala na dodržení smlouvy tím, že od ní neodstoupila.

Odvolací soud proto odvolání žalobkyně, která soudu prvního stupně vytýkala nesprávné právní posouzení věci tím, že ji neposoudil podle § 454 obč. zák., nevyhověl a rozsudek soudu prvního stupně v odvolání napadené části jako věcně správný potvrdil. K návrhu žalobkyně proti svému rozsudku připustil dovolání, protože v něm jde podle jeho názoru o řešení obecně závazné právní otázky odpovědnosti dlužníka za prodlení s plněním, jež mu opatřuje výhodu vyplývající z toho, že může disponovat s peněžními prostředky získanými od věřitele.

Rozsudek odvolacího soudu v rozsahu jeho výroku I., jímž byl rozsudek soudu prvního stupně v jeho výroci III. a IV. potvrzen, napadla žalobkyně dovoláním, jehož přípustnost opřela o výrok odvolacího soudu, kterým bylo rozhodnuto o přípustnosti dovolání, a to z důvodu nesprávného právního posouzení věci. Tak jako již v odvolání, snesla žalobkyně i v dovolání argumenty na podporu svých tvrzení, že se žalovaná na její úkor bezdůvodně obohatila, a to tím, že jí žalovaná umožnila užívat smluvně dohodnuté stavební dílo až s ročním zpožděním a současně v této době prodlení neoprávněně používala žalobkyní poskytnuté finanční prostředky. Proto je žalovaná povinna toto bezdůvodné obohacení, které představuje úroky z přijatých záloh za dobu prodlení žalované, žalobkyni vydat. Podle dovolatelky oba soudy rozhodly, aniž se meritorně vypořádaly s otázkou, zda se žalovaná na její úkor bezdůvodně obohatila a místo toho soustředily svou pozornost ke zkoumání otázek, které nejsou předmětem sporu. Dovolatelka zdůraznila, že předmětem sporu není to, zda si žalovaná mohla ponechat zálohy, ani to, zda dovolatelka mohla od uzavřené smlouvy odstoupit, ale to, zda k přijatým finančním zálohám jako samostatným věcem patří také jejich příslušenství, tj. úroky a zda si tyto úroky je oprávněna bez právního důvodu přisvojit žalovaná, která po dobu svého prodlení neposkytla žádné protiplnění, či zda podle zásad o bezdůvodném obohacení je povinností žalované vrátit je žalobkyni.

Soudům oběma stupňů rovněž vytkla, že nedostatečně zjistily skutkový stav. Konkrétně namítla, že zejména nebylo zkoumáno, jaké částky získala žalovaná od stavební organizace ve svůj prospěch z důvodu nedodržení dohodnuté lhůty pro dokončení a předání díla žalované, zda žalovaná již při podpisu smlouvy o smlouvě budoucí a při přijímání finančních záloh od žalobkyně nevěděla, nebo nemohla vědět, že ke zpoždění odevzdání díla dojde a tak uvedla žalobkyni v omyl, jakož i to, k jakým účelům po dobu svého prodlení žalovaná poskytnuté finanční zálohy používala. Dovolatelka navrhla, aby Nejvyšší soud rozsudek soudu prvního stupně ve výroci III. a IV., jakož i rozsudek odvolacího soudu ve výroku I., zrušil a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Podle bodu 17., hlavy I., části dvanácté, zákona č. [30/2000](#) Sb., kterým se mění zákon č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů a některé další zákony, dovolání proti rozhodnutím odvolacího soudu vydaným přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona nebo vydaným po řízení provedeném podle dosavadních právních předpisů se projednají a rozhodnou podle dosavadních právních předpisů (tj. podle občanského soudního řádu ve znění účinném před 1. lednem 2001 – dále též jen „o. s. ř.“).

Dovolání je v této věci přípustné podle § 239 odst. 1 o.s.ř., není ovšem důvodné.

Protože výrokem rozhodnutí odvolacího soudu podle § 239 odst. 1 o. s. ř. může být dovolání připuštěno jen pro řešení právních otázek, je dovolatel oprávněn napadnout rozhodnutí odvolacího soudu, proti němuž byla přípustnost dovolání založena výrokem odvolacího soudu, vedle důvodů podle § 241 odst. 3 písm. a), b) o. s. ř., jen z dovolacího důvodu uvedeného v § 241 odst. 3 písm. d) o. s. ř. V dovolání proto nelze uplatnit tvrzení, že rozhodnutí vychází ze skutkového zjištění, které nemá v podstatné části oporu v provedeném dokazování [§ 241 odst. 3 písm. c) o. s. ř.], jak činila dovolatelka, když odvolacímu soudu vytýkala nedostatky v jeho skutkových zjištěních. Vzhledem k tomu, že odvolací soud otázku, která činí z daného rozsudku rozhodnutí po právní stránce zásadního významu, nevymezil ve výroku rozhodnutí, ale pouze v jeho odůvodnění, lze v dovolání uplatnit dovolací důvod uvedený v § 241 odst. 3 písm. d) o. s. ř. k jakékoliv právní otázce, na jejímž řešení rozhodnutí odvolacího soudu spočívá. O nesprávné právní posouzení se jedná, jestliže soud použil jiný právní předpis, než který měl správně použít, nebo aplikoval sice správný právní předpis, ale nesprávně jej vyložil, případně použil.

Vycházejí z uvedených zásad a z ustanovení § 242 odst. 3, věty první, o. s. ř., učinil Nejvyšší soud předmětem dovolacího přezkumu otázku, zda v případě prodlení prodávajícího se splněním závazku uzavřít budoucí kupní smlouvu, sjednaného ve smlouvě o smlouvě budoucí, dochází na straně prodávajícího k bezdůvodnému obohacení na úkor kupujícího, které představuje výši úroků, jež by jinak byl prodávající povinen platit bance po dobu svého prodlení z úvěru poskytnutého v rozsahu, ve kterém podle ujednání ve smlouvě o smlouvě budoucí kupující zaplatil prodávajícímu zálohu na kupní cenu, se kterou prodávající disponoval po celou dobu svého prodlení.

Především nelze přisvědčit námitce dovolatelky, že se odvolací soud nezabýval předmětem sporu tak, jak jej svými tvrzeními vymezila. Obsah žalobního nároku odvolací soud přesně vystihl, když v odůvodnění svého rozsudku mimo jiné uvedl, že „žalobce vyvozuje, že za dobu od uplynutí dohodnuté doby pro uzavření smlouvy o koupi bytu do jeho faktického převzetí se žalovaný na jeho úkor obohatil tím, že u sebe podržel zálohu na kupní cenu za byt, a dovozuje, že kdyby tuto sumu k dispozici neměl, musel by si vypůjčit a platit úroky z bankovního úvěru, čehož ho žalobce ušetřil tím, že mu zálohu byl nucen ponechat v jeho držení. Žalovaný tak prý náklady úvěru ušetřil na úkor žalobce a tím jsou splněny předpoklady pro vznik žalobcova nároku na náhradu bezdůvodného obohacení žalovaného ve smyslu § 451 odst. 1 a § 454 obč. zák.“

Svoji konstrukci bezdůvodného obohacení založila dovolatelka na mylném předpokladu, že jí poskytnuté zálohy používala žalovaná po dobu svého prodlení neoprávněně. Tomu by tak bylo pouze v případě, kdyby odpadl důvod pro placení záloh nebo kdyby došlo ke skutečnosti, s níž právní předpisy nebo smlouva spojují povinnost vrátit poskytnuté zálohy. Podle zjištění odvolacího soudu však takové skutečnosti nenastaly a proto nelze dovodit, že by žalovaná předmětnou zálohu držela,

resp. disponovala s ní neoprávněně. V tomto světle se pak jeví tvrzení dovolatelky o majetkovém prospěchu získaném žalovanou v důsledku bezúročnosti neoprávněně přisvojených záloh jako bezpředmětné.

Rovněž je neudržitelný názor dovolatelky, že tím, že žalované poskytla na dobu jejího prodlení bezúročně finanční prostředky (zálohy na kupní cenu), plnila za žalovanou, co měla po právu plnit sama. Podle § 454 obč. zák. bezdůvodně se obohatil i ten, za něž bylo plněno, co po právu měl plnit sám. Ze zjištění soudů obou stupňů vůbec nevyplývá, že by žalovaná měla povinnost plnit částku vymáhanou žalobou třetí osobě (bance), resp. že tuto částku plnila této osobě za žalovanou žalobkyně, přičemž v tomto směru žalobkyně nepředložila soudu žádná konkrétní tvrzení, z nichž by takový závěr vyplýval.

Závěru odvolacího soudu o tom, že žalobou uplatněný nárok žalobkyně není po právu, neboť jej nelze podřadit pod žádnou ze skutkových podstat bezdůvodného obohacení, uvedených v § 451 a § 454 obč. zák., nelze vytknout žádné pochybení. Protože ani vady uvedené v § 237 odst. 1 o. s. ř., jakož i jiné vady řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, k nimž přihlíží dovolací soud k úřední povinnosti, se ze spisu nepodávají a dovolatelka je ani nenamítala, Nejvyšší soud uzavřel, že napadené rozhodnutí odvolacího soudu je správné a proto podle § 243b odst. 1, části věty před středníkem o. s. ř. dovolání zamítl.

© EPRAVO.CZ - Sbíрка zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Majetková podstata \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Náhrada škody \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Odpovědnost státu za újmu \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Předběžné opatření](#)
- [Valná hromada \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Pracovní doba](#)
- [Exekuce](#)
- [Důkazní břemeno](#)
- [Dokazování, neúčinnost právního jednání](#)
- [Katastr nemovitostí](#)
- [Náhrada za ztrátu na výdělků \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)